

י"א בתמוז, התשפ"ב
10 ביולי, 2022
מספר תלונה: 251/22

תמצית החלטה

החלטת קצינת חקירות בערר על דחיית בקשה לשינוי עילה גניזה ניתנה בחוסר סמכות ועלולה להעלות חשש שמא יסודה בשיקול בלתי ענייני

סנגור הלין לנציבות אודות התנהלותה של קצינת חקירות במשטרה, אשר במענה לבקשתו לשינוי עילת הגניזה של התיק נגד מרשו, החשוד בתיק, הודיעה לו כי אם יגיש ערר בנושא, התיק נגד מרשו יסוכם לדין ויועבר לעיון יחידת התביעות. בהמשך, ומשהסנגור הגיש ערר, כאמור, הודיעה לו קצינת החקירות כי תיק החקירה נגד מרשו יפתח מחדש, ובסיום החקירה יועבר ליחידת התביעות להחלטתה. הסנגור הוסיף והלין אף על אי בהירות בנוהל המשטרה הרלוונטי לטיפול בבקשות ובעררים לשינוי עילת גניזה של תיקי חקירה.

בהתייחסות המשטרה הובהר, כי טיפול קצינת החקירות בפניות הסנגור היה לקוי וכי לא היה מקום לדברים שנאמרו במסגרתו. עם זאת נטען, כי בירור עם קצינת החקירות העלה, כי לא היתה לה כוונה לאיים על הסנגור או על מרשו. המשטרה הוסיפה וציינה, כי בכונת ראש ענף החקירות במחוז לבחון מחדש את בקשת החשוד לשינוי עילת הגניזה של התיק נגדו.

טרם קבלת התייחסות קצינת החקירות לתלונה, עתרה האחרונה לבית המשפט העליון נגד סמכותה של הנציבות לברר התלונה, ועתירה זו נדחתה על הסף מפאת היותה מוקדמת.

בהתייחסות הקצינה לגוף התלונה נטען, בין היתר, כי מקורה הוא בהבנה מוטעית של דבריה. קצינת החקירות, כך טען בא כוחה, לא מצאה לקבל את בקשת החשוד לשינוי עילת סגירת התיק - משלדעתה, התיק כלל ראיות כנגדו - ולפיכך, זו הודיעה לו שאם יערור, היא תעביר את התיק לבחינת גורם אחר, יחידת התביעות, לצורך קבלת החלטה בו, כפי שאכן קרה לאחר מכן.

במסגרת החלטתה, קבעה מ"מ הנציב, כי נפל פסול של ממש במענה של קצינת החקירות לבקשת הסנגור, וביתר שאת, במסגרת החלטתה בערר מטעמו.

מ"מ הנציב הטעימה, כי אף אם ניתן היה לקבל את עמדת קצינת החקירות, לפיה כל כוונתה הייתה להעביר את התיק לבחינת גוף אחר, משלא מצאה מקום לשנות את עילת גניזתו, הרי שהמעין במענה שמסרה לסנגור עשוי להבין, כי היא קשרה בין הגשת ערר לצורך שינוי עילת הגניזה, לבין פתיחתו של התיק מחדש נגד החשוד נוכח קיומן של ראיות בתיק. זאת, משהקצינה רשמה במסגרת המענה, ברחל בתך הקטנה, כי "מכיוון ועל פי החומר כן יש ראיות כנגד מרשך אז לא ניתן לשנות את עילת הסגירה [...] במידה ותרצה לערר שוב, התיק יסוכם כנגדו לדין ויועבר לעיון תביעות [...]".

חמור מכך, משהחשוד, באמצעות הסנגור, אכן מימש את זכותו להגשת הערר, פעלה קצינת החקירות בהתאם לנאמר על ידיה במענה הקודם, והודיעה לסנגור את תוצאות מעשיו: "מכיוון והגשת ערר נוסף הוחלט לפתוח את תיק החקירה מחדש".

מ"מ הנציב קבעה, כי דברי קצינת החקירות במענה לבקשה ובהחלטתה בערר עלולים להעלות חשש, ודאי בעיני האדם הסביר, שמא ביסוד ההחלטה לפתוח מחדש את תיק החקירה של החשוד ולשקול אפשרות העמדתו לדין פלילי, עומד, בין היתר, שיקול בלתי ענייני – עמידת החשוד על זכותו לערור, ומכך ודאי יש להימנע.

מ"מ הנציב הוסיפה וציינה כי העובדה, שקצינת החקירות לא מצאה להורות על חידוש החקירה בתיק עת בחנה את בקשת החשוד לשינוי עילת הגניזה, אך מצאה לעשות כן בעקבות הגשת הערר, עלולה לתמוך באפשרות לעיל. היינו, כי עצם הגשת הערר, כפי שהודיעה לסנגור מבעוד מועד, היא שהניעה אותה לפתוח מחדש את תיק החקירה ולהעמיד את מרשו בפני האפשרות שיוגש נגדו כתב אישום.

כידוע, כך לשון ההחלטה, כללי המשפט המנהלי מורים לרשות הציבורית לשקול במסגרת שיקול דעתה אך ורק שיקולים ענייניים בטרם קבלת החלטה בעניינו של הפרט. קבלת החלטה על יסוד שיקולים לבר ענייניים, כפי שעשויה להצטייר החלטת קצינת החקירות בערר, טומנת בחובה השלכות רוחביות, משום שיש בה כדי לערער את אמון הציבור בהחלטות של קציני החקירות בתיקים שונים ובפועלה של המשטרה.

בראי המפורט לעיל מצאה מ"מ הנציב כי נפל פגם של ממש במענה ובהחלטה שמסרה קצינת החקירות.

מ"מ הנציב הוסיפה והדגישה, כי אין באמור לעיל כדי לשלול את סמכותה של קצינת החקירות לבחון בקשה לשינוי עילת גניזה של תיק חקירה, או את סמכות הקצין המוסמך

לבחון ערר, ולהחליט - לאחר עיון מחדש בתיק - כי יש להורות בו על ביצוע חקירה מחודשת, שבסופה יועבר התיק ליחידת התביעות, על מנת שזו תשקול העמדה לדין של חשוד.

עם זאת, בנסיבות דנן, החלטת קצינת החקירות בערר לא נשענה, כך נדמה, רק על עיון ענייני בחומר החקירה אלא נסמכה, כך לפי לשונה, על העובדה, כי בניגוד "לעצתה" במסגרת המענה לבקשת נימוקי ההחלטה, "העז" עורך הדין לערור על החלטתה. זאת לא ניתן לקבל.

מ"מ הנציב הבהירה בנוסף, כי לא מצאה לקבל טענת קצינת החקירות, לפיה כלל התנהלותה המתוארת לא גרמה לחשוד נזק, באופן העשוי לעמעם את הפגם שנפל בה. זאת, בין היתר, מאחר שההחלטה לפתוח את תיק החקירה מחדש רק משום בקשתו לערור על החלטתה לדחות את הבקשה לשינוי עילת הגניזה, כפי ניסוחה, ודאי פגעה באחרון, אשר כבר קיבל הודעה על גניזת התיק נגדו, ולנוכח החלטתה קצינת החקירות, עמד מחדש בפני האפשרות שיועמד לדין אך משום שביקש לעמוד על זכותו לערור.

מ"מ הנציב הדגישה בהחלטתה, כי אף גורמי המשטרה סברו שהתנהלות קצינת החקירות, המתוארת לעיל, הינה לקויה, ולפיכך ציינו בהתייחסותם לתלונה כי בקשת החשוד לשינוי עילת הגניזה תיבחן מחדש, בחינה שנעשתה לאחר מכן והובילה לקבלת הבקשה. כמו כן, בעקבות הגשת התלונה שבנדון, מצאה המשטרה לבחון את התנהלות קצינת החקירות בפן המשמעותי, ובעטייה, המליצה קצינת תלונות הציבור במחוז, בפני סגן מפקד המחוז, לנקוט בעניינה בצעד של הדרכה, אשר בוצע מספר חודשים קודם למתן ההחלטה דנן.

נוכח המפורט לעיל, לא מצאה מ"מ הנציב לבוא בכל המלצה נוספת בעניינה של קצינת החקירות בגדרי החלטתה.

במסגרת ההחלטה הצביעה מ"מ הנציב על פגם נוסף בהתנהלותה של קצינת החקירות, המתבטא בעובדה כי הלה קיבלה החלטה בערר, חלף העברתו לקצין אח"מ מחוזי, בהתאם להוראות נוהל אח"מ הרלוונטי.

נוהל זה, כך הוטעם, מבחין בין זהות הגורם המחליט בבקשה לשינוי עילת הגניזה של תיק ("הקצין המוסמך") לזה המחליט בערר על ההחלטה בבקשה הראשונה ("הגורם המקצועי הממונה"), ולאבחנה זו חשיבות מהותית. עיון בערר על ידי גורם בכיר יותר ו"חדש" - שלא נדרש קודם לכן לבקשת החשוד לשינוי עילת הגניזה - הוא אשר יכול לאפשר בחינה אובייקטיבית של טענות העורר, ללא חשש לדעה מוקדמת בעניין.

בראי המפורט לעיל קבעה מ"מ הנציב כי קצינת החקירות לא היתה מוסמכת לקבל החלטה בערר שהגיש הסנגור, והיה עליה להעבירו להחלטת קצין אח"מ מחוזי, כפי שעשתה המשטרה עקב הגשת התלונה שבנדון.

מ"מ הנציב הוסיפה והתייחסה לטענת הסנגור בעניין אי בהירותו של נוהל אח"מ הנזכר, והבהירה, כי אם גורמי המשטרה יקפידו על הטמעת הוראות הנוהל בדפוסי עבודתם, ועל יסודן ינתבו את הבקשות והעררים להחלטת הגורמים המתאימים בתוך המשטרה, יהיה בכך כדי להבהיר את מצב הדברים התקין והחוקי לפיו יש לנהוג.

נוכח האמור לעיל, ומכוח סמכותה לפי סעיף 19(א) לחוק הנציבות, המליצה מ"מ הנציב לפני ראש אגף חקירות ומודיעין לחדד בקרב כלל קציני החקירות את הוראות הנוהל, בשים לב לאבחנה בין זהות הגורמים המוסמכים לקבל החלטה בבקשה לשינוי עילת גניזה, לבין אלו המוסמכים להכריע בערר על החלטה כאמור.